

PELİN ÇİFT

Osmanlı'yı Öğreniyorum

GENÇ DESTEK: 23
ARAŞTIRMA: 1

PELİN ÇİFT / OSMANLI'YI ÖĞRENİYORUM

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Özlem Esmergül
Yayın Koordinatörü: Ebru Yücel
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Yayına Hazırlayanlar:
Pelın Çift
Ebru Yücel

Genç Destek: Mayıs 2017 (10.000 Adet)
11. Baskı: Şubat 2019
12.-13. Baskı: Haziran 2019
14. Baskı: Ocak 2022
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-258-7

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel.: (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkân.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul
Tel. (0) 212 613 30 06

Kitaptaki “Fetih” çizimi ve tüm minyatürler,
Yedikta Tarih ve Kültür dergisinden alınmıştır.
Kendilerine teşekkür ederim.

PELİN ÇİFT

Osmanlı'yı Öğreniyorum

*“Osmanlı'yı
nasıl anlatsam?”
diyen büyükler
ve merak eden
çocuklar için*

genç destek

*Sorularıyla bu kitaba ilham olan
canım oğlum Ömer'e...*

Anne babalara not...

Sizler beni haberci, televizyoncu olarak tanıdınız. Ama ben, her şeyden önce anneyim. Sizler gibi bir evlat sahibiyim.

Bir çocuğa, hayatı ve insanları anlatmanın zorluklarını iyi biliyorum. Hele ki tarihimizi. Yüzyıllara damga vuran köklü tarihimizi. Büyükler için bile karmaşık olan konuları, bir çocuğun anlayabileceği cümlelere dökmek hiç kolay değil. Ama bir yerden başlamamız gerekiyor.

Çağımızda en büyük güç, bilgi. “Gündem Ötesi” seyircisi bunun hep bilincindeydi. Bu sebeple programlarımızın kayıtlarını arşivleyen, kitaplarımızı büyüyünce çocukları okusun diye edinen seyircilerimizin evlatları için ve elbette kendi çocuğum Ömer'im için bu kitap bir başlangıç olsun istedim.

Altı yüzyıllık zaman diliminde her şey kusursuz değildi elbette. Osmanlı'da da bazen yanlış kararların alındığı, hatalı işlerin yapıldığı, tartışmalı şahsiyetlerin görüldüğü oldu. Bu kitapta o çetrefilli konular fazla yok. Temel oluşturacak bilgiler, merakını artıracak detaylar, az bilinen eğlenceli ve ibretlik hikâyeler var.

Bu kitabı da Ebru Yücel ile birlikte hazırladık. Bizler çocuklarımızın tarihi sevmesini istiyoruz. Hele ki bizim tarihimizi çok sevmesini istiyoruz. Milli ve manevi değerlere sahip çıkmasını istiyoruz. Tıpkı sizler gibi...

Çocuklarımız, geçmişi öğrenmeli ve zamanla öğrendiği tarihimizdeki hatalardan ders çıkarmalı. Bu kitapta Ömer'in merak ettiklerini ve benim ona cevaplarımı bulacaksınız. Dilerim faydalı olabiliriz.

Sevgili çocuklarımıza not...

Bu kitap öncelikle atalarımız Osmanlı'yı anlamanız, kurdukları büyük medeniyeti tanımanız için yazıldı. Övülecek bir tarihimiz var. Ama şunu da bilmelisiniz ki, tarih hiçbir zaman madalyonun bir yüzünü içermez, muhakkak madalyonun öteki yüzü de vardır. Bir tarafında zaferler diğer tarafında yenilgiler yer alır. Bir bakmışsınız büyük başarılar, örnek uygulamalarla parlak bir dönem yaşanmış fakat başka bir zaman diliminde ise, yanlış kararlar peşi sıra gelmiş. Yine de tüm bunlar dünya tarihinde derin izler bırakmış Osmanlı'yı sevmemizi engelleyemez. Hepimiz tarihimizi çok iyi öğreneceğiz ki bugünümüz ve geleceğimizden emin olalım. Son olarak sizlere söyleyeceğim, bilgiye olan heyecanınızı hiçbir zaman kaybetmeyin, okuyun, öğrenin, araştırın ama her zaman sorgulayın. Bu ülkenin çocukları dünyanın en bilgili, en iyi eğitilmiş çocukları olmalı! Kendinize inanın. Unutmayın genç yaşta İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet yedi dil biliyordu. Tarihten coğrafyaya, matematikten astronomiye kadar birçok konuyla ilgiliydi ve kitap okumayı da çok seviyordu. Kendinizi her zaman bilgiyle donatmanızı diliyorum.

Ömer: Her yerde ismini duyuyorum, öğrenmek istiyorum. Kimdir Osmanlılar? Bizim neyimiz olurlar?

Pelin: Aslında bizden başkası değil çünkü cumhuriyetimizi kuranlar da Osmanlılardı. Biliyorsun, Mustafa Kemal Atatürk bir Osmanlı paşasıydı. Kültürümüz ve birçok kurumumuzu Osmanlı'dan devraldık. Osmanlı tarihi iftihar edilecek bir mirastır, elbette imparatorluk ayrı bir devirdi. Ama o da bizlerindi, aynı cumhuriyetimizin olduğu gibi...

Daha detaylı bir cevap istersen... Osmanlı tarihte derin izler bırakmış bir Türk imparatorluğudur. Anadolu'da kurulmuş ve geniş bir coğrafyaya hâkim olmuştur. Bu geniş coğrafyada yaşayan birçok farklı dile, dine ve kökene mensup insanlar Osmanlı sancağı altında huzur içinde yaşamıştır. Bu halklar kendi lisanlarını konuşurdu. Devlet işlerinde ve sarayda kullanılan dil, Osmanlı Türkçesiydi. Osmanlıca'nın Türkçeden farkı Arap harfleriyle yazılmasıydı.

Osmanlı'dan önce bu topraklarda Selçuklu vardı. Hep güçlü devletlerimiz oldu: Selçuklular, Osmanlılar ve Türkiye Cumhuriyeti...

Ancak bilmelisin ki, Türklerin ata yurdu Anadolu değil Orta Asya'dır. Türkler çeşitli nedenlerle Orta Asya'dan göç etmek zorunda kalmışlardır. Osmanlı'yı oluşturan Kayı boyu da Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türk boylarındandır.

Anadolu'nun kapıları Türklere 1071 yılında açıldı. Bu tarihte Büyük Selçuklu Devleti ile Bizans İmparatorluğu arasında Malazgirt'te bir savaş gerçekleşti. Bu savaşta Selçuklu hükümdarı Alparslan, Bizans İmparatoru Romanos Diyojen'i yendi. Böylece Türklerin akınları yoğunlaştı.

Yani o tarihten itibaren, bu topraklar bizim anavatanımız.

Malazgirt Savaşı'nı merak ettim. Neler yaşandı?

Büyük Selçuklu ve Bizans orduları 26 Ağustos 1071 tarihinde, şimdiki Muş ilimizin sınırları içinde kalan Malazgirt Ovası'nda karşılaştılar.

Sultan Alparslan'ın üzerinde beyaz bir elbise vardı. Bu elbisenin kefeni andırıyor olması, Alparslan'ın şehitliğe her an hazır olduğunun bir göstergesiydi. Savaş alanında askerlerine döndü ve şöyle dedi:

“Askerlerim! Şehit olursam bu beyaz elbise kefenim olsun. O zaman ruhum göklere çıkacaktır. Benden sonra oğlum Melikşah'ı tahta çıkarın ve ona bağlı kalın. Zaferi kazanırsak istikbal bizimdir.”

Alparslan'ın ateşli konuşması, askerlerini motive etti. Hükümdarlarının da onlarla omuz omuza çarpışması ve Turan taktiğini kusursuzca uygulamaları zaferi getirdi.

Turan taktiği

Turan taktiği nedir ki?

Bu taktiğe göre, hilal şeklinde dizilen Selçuklu ordusu, düşman üzerine saldırdıktan sonra geri çekilmeye başladı. Büyük bir bölümü süvarilerden oluşan okçular, dörtlü atların üstünde ters dönerek isabetli ok atışları yapmaya başladılar ve Bizans ordusuna ağır kayıplar yaşattılar.

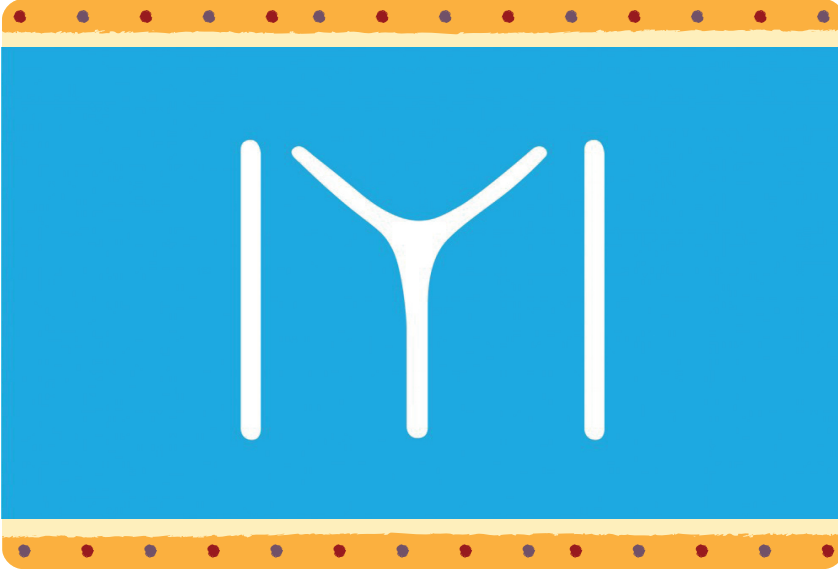
Bizans ordusu, Selçukluların geri çekildiğini sanarak peşlerine takıldı. Fakat geri çekilenler ileri atıldığında ve hilal şeklinde dizilmiş olanların iki ucu birleşince Bizans ordusu giderek daralan bir çemberin ortasında kaldı.

Malazgirt Savaşı'nda Selçuklu ordusundan sayıca fazla olan Bizans ordusu, günün sonunda dağılmış ve bozguna uğramıştı.

Romen Diyojen, kendisine bağlı küçük askeri birliğiyle beraber yaralı halde esir alındı. Anadolu, bu zaferden sonra Türkler için vatan oldu.

Kayılar da o dönemde mi Anadolu'ya geldiler?

O dönemde en büyük tehdit Moğollardı ve Orta Asya'yı kasıp kavuruyorlardı. Moğol saldırıları yoğunlaşınca Kayılar birçok Türk boyu gibi Orta Asya'dan Anadolu'ya geldiler.

Kayı boyu tamgası

“Kayı” kelimesi kuvvet ve kudret sahibi anlamına gelir.

Kayı boyunun sembolü iki ok ve bir yaydan oluşur.

Moğol Hanı Cengiz'in orduları önlerine geleni yakıp yıkıyor, şehirleri yerle bir ediyorlardı. Kayılar önce, beyleri Süleyman Şah önderliğinde Erzincan ve Ahlat yakınlarına gelip yerleştiler. Tehlike geçince geri dönmeyi istiyorlardı. Fırat Nehri yatağını izleyerek Halep üzerinden Horasan'a dönmeyi planladıkları yolda Caber Kalesi önlerinde Süleyman Şah atıyla suya düşerek boğuldu.

Bu olayın sonrasında Süleyman Şah'ın dört oğlundan ikisi Horasan'a döndü, diğer ikisi de Anadolu'da kaldı. Kayıların artık yeni lideri Ertuğrul Bey'di.

Süleyman Şah Türbesi

Süleyman Şah'ın mezarı Osmanlı İmparatorluğu döneminde türbeye dönüştürülmüş ve buraya "Türk Mezarı" adı verilmiştir. Türbenin bulunduğu alan Türkiye'nin kendi sınırları dışındaki sahip olduğu tek toprak parçasıdır. Egemenlik hakları tamamen Türkiye'ye aittir. Türkiye burada muhafız bulundurma ve Türk bayrağı çekme hakkına sahiptir.

Kayı boyu Anadolu'nun içlerinde batıya doğru ilerlerken Selçuklu ve Moğol ordusu çarpıştı. Kayılar Selçukluların saflarına katıldı. Bu yardım sayesinde savaşın seyri değişti. Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat galip geldi ve Ertuğrul Gazi'ye hilat giydirdi.

Hilat giydirmek nedir?

Hilat, çok değerli kumaştan ya da kürkten yapılan bir kaftandır. İslam dünyasında hilat giydirme, Emeviler döneminden beri uygulanan bir ödüllendirme geleneğidir.

Atamalarda, zaferlerde, düğünlerde ya da dini bayramlarda kişiyi takdir etmek için kullanılmıştır. Bu gelenek Osmanlı'da da devam etmiştir. Bir cezalandırmak için siyah hilat giydirme geleneği eklenmiştir. Siyah hilat giydirmenin anlamı ölüm cezası demektir. Sultan II. Mahmut dönemine kadar bu uygulama devam etmiştir.

Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat, Domaniç'i yaylak olarak, Söğüt yakınlarındaki ovayı da kışlak olarak Kayı boyuna vermiştir. Çadırlarıyla Anadolu'nun içlerinde kendilerine yurt arayan Kayılar, büyük bir medeniyet olan Osmanlı'ya doğru ilk adımlarını işte bu bölgede Domaniç ve Söğüt civarında atmışlardır.

Ertuğrul Gazi Türbesi (Bilecik ilinin Söğüt ilçesi)

Osmanlı Devleti nasıl kuruldu? Biri çıkıp ben devleti kuruyorum mu dedi?

Çok farklı değil. Türkler Müslüman olduktan sonra devletin ilanı, hükümdarın adına hutbe okutması ve para bastırılmasıyla gerçekleşmiştir. Hutbe okutan kişi, “Burada egemen benim. Üzerimde hiçbir dünyevi otorite tanımıyorum” demiş olur. Ertuğrul Gazi öldükten sonra oğlu Osman, Kayı boyunun başına geçti ve 1299 yılında Selçuklu Devleti’nden bağımsızlığını ilan etti. Osman Gazi, adına hutbe okuttu ve ilk Osmanlı parasını bastırdı. Dünyanın süper gücü olacak Osmanlı Devleti’nin tohumları böyle atıldı.

Beylikten devlete geçiş süreci Osman Gazi döneminde yaşandığı için, devleti onun ismiyle andık, “Osmanlı” dedik. Osmanlı Devleti’nin resmi adı yüzyıllar boyunca “Devlet-i Âliye” yani Büyük Devlet’tir. Batı dünyası ise, bu devleti Türk İmparatorluğu ve Türkiye olarak bildi. İşin ilginç yanı Türklerin Anadolu’ya girdiği 11. yüzyıldan itibaren haritalarda, seyahatnamelerde, tarih kitaplarında bu topraklarla alakalı yazıların tamamında devletin ismi Türkiye, bulunduğu topraklar ise Anadolu olarak geçer.

16. yüzyıla ait bu haritada
Türk İmparatorluğu ibaresi görülüyor.

Devletin kurucusu Osman Gazi ama bilmen gereken bir önemli şahsiyet daha var: O da manevi kurucu Şeyh Edebalı. Osmanlı'nın kuruluş döneminde yaşayan Şeyh Edebalı ile Osman Gazi arasında geçtiği rivayet edilen bir öykü, Osmanlı'nın kuruluşundaki manevi gücü anlamak açısından önemli. Sana anlatmak isterim.

Osman Gazi, bir gece Şeyh Edebalı'nın dergâhında uyurken rüyasında Edebalı'nın göğsünden bir ay çıktığını, bu ayın kendi göğsüne girdiğini, sonrasında içinde kocaman